

Maria Miśkiewicz

"Historia Kościoła katolickiego na Śląsku. Średniowiecze. T. 1", Józef Mandziuk, Warszawa 2003 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 74/3, 222-223

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Józef MANDZIUK, *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku. Średniowiecze*, Tom I, część 1 (do 1302 roku), Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2003.

Pod koniec 2003 r. ukazał się kolejny tom monografii milenijnej Kościoła śląskiego, sygnowany jako pierwszy. Jego autor, ks. prof. dr hab. Józef Mandziuk, podjął dzieło wielkie, zamierza bowiem opracować całość dziejów Kościoła na Śląsku, aż po czasy współczesne. Dotychczas ukazały się już: tom II – poświęcony reformacji, oraz tom V, zawierający tablice chronologiczne. Obecny tom I, część 1, obejmuje okres średniowiecza do 1302 r. Składa się z pięciu rozdziałów oraz wstępu i indeksów, zawiera również kilka tabel i zestawień.

Rozdział I poświęcony jest Śląskowi przedchrześcijańskiemu i problematyce chrztu. Rozdział II omawia początki biskupstwa wrocławskiego do czasów śmierci Bolesława Krzywoustego. Rozdział III dotyczy okresu stabilizacji Kościoła śląskiego w okresie aż do końca panowania Mieszka Starego w 1201 r. W rozdziale IV autor omawia „stulecie wielkich biskupów wrocławskich” w latach 1201-1302. Ostatni, rozdział V, poświęcony jest świętym, głównie tym, których kult rozprószył się na Śląsku w XII i XIII w.

Każda z wymienionych wyżej części podzielona została na podrozdziały, poruszające bardzo bogatą problematykę: od wierzeń przedchrześcijańskich, przez organizację biskupstwa, sieć parafii, problemy zarządzania i administrowania, funkcjonowanie klasztorów i życie monastyczne, po sztukę, architekturę i kulturę. W ostatnim rozdziale wiele miejsca poświęcono również sprawom społecznym i mentalności średniowiecznej, przejawiającej się w modlitwie, życiu sakramentalnym, praktykach religijnych i świętości. Obszar zagadnień zaiste olbrzymi i aż dziw bierze, że podjął się opracowania takiej problematyki jeden człowiek, który przecież oprócz studiów nad przygotowywaną monografią pełni funkcję nauczyciela akademickiego, duszpasterza i organizatora wielu działań na niwie kościelnej.

Mimo to, a może właśnie dlatego, trzeba omawianą tu monografię przybliżyć czytelnikom, gdyż może ona przydać się nie tylko historykom Kościoła czy studentom uniwersytetów i seminariów duchownych. Napisana jest bowiem klarownym językiem, co sprawia, że zapoznać się z nią może każdy zainteresowany dziejami Kościoła polskiego.

Za najciekawsze partie tomu uważam rozdziały poświęcone działalności misyjnej duchowieństwa śląskiego po utworzeniu biskupstwa wrocławskiego w 1000 r. oraz rozdział ostatni, w którym autor omawia religijność ludności Śląska w dobie rozwiniętego średniowiecza. Ks. J. Mandziuk zdawał sobie sprawę, że niektóre zagadnienia musiały zostać omówione skrótowo. Wpływ na to miały braki źródłowe, wynikające z nielicznych zachowanych przekazów kronikar-

skich, a także konieczność dokonania logicznego wyboru tematów lepiej naświetlonych przez przekazy historyczne. Niemniej opublikowany tom jest świetnym kompendium wiedzy o rozwoju Kościoła na Śląsku. Zapowiedziane przez autora we *Wstępie* kolejne części tomu I, poświęcone okresowi od 1302 do 1417 r. oraz od 1417 do 1520 r., wraz z opublikowanym w 1995 r. tomem II wskazują, że całość powstających kolejno monografii będzie stanowić bardzo ważny wkład wiedzy historyków w historię Kościoła.

Książka wydana została przez Wydawnictwo UKSW. Niestety, zarówno strona graficzna, jak i przede wszystkim opracowanie redakcyjne pozostawia pewien niedosyt. Brak mi przede wszystkim ilustracji, które urozmaiciłyby tekst. Również niewielka liczba zestawień nieco utrudnia korzystanie z toku narracji. Szczególnie odbija się to w części poświęconej działalności administracyjnej biskupstwa i parafii, gdzie autor przedstawia choćby liczbę zatrudnionych w odpowiednich agendach biskupich duchownych. Ale wykres czy zestawienie, jak ten proces kształtował się wraz z upływem czasu, na pewno ułatwiłyby czytelnikowi przyswojenie poruszanych treści. Sądzę, że te aspekty monografii mogą zostać uzupełnione albo w II wydaniu, albo jako aneksy w kolejnych częściach monografii. I sprawa ostatnia, to niestaranna korekta. Nie chodzi jedynie o zwykłe błędy literowe, ale o błędy, zmieniające niekiedy sens narracji. Wszystkie te niedociągnięcia można jednak poprawić i nie wpływają one w sposób zasadniczy na całościową ocenę książki. A omawiana tu praca ks. Józefa Mandziuka jest dziełem bardzo wartościowym i spełnia zamysł autora, by monografia poświęcona historii Kościoła katolickiego na Śląsku przyczyniła się do jeszcze większego umiłowania przez współczesnych Ślązaków ich „małej ojczyzny”.

Maria Miśkiewicz, Warszawa

Karl-Josef KUSCHEL, Dietmar MIETH (red.), *En quête de valeurs universelles*, Revue Internationale de Théologie „Concilium”, zes. 292, Fribourg-Suisse 2001, Éditions Universitaires de Fribourg, ss. 178.

„Rosnąca złożoność sytuacji światowej, zawdzięczana globalizacji rynków, uruchomiła w płaszczyźnie międzykulturowej intensywną debatę nad możliwością i pilnością wartości, norm oraz reguł moralnych i etycznych o ważności powszechnej, uznawanych przez wszystkie narody i państwa, przez wszystkie religie i kultury” – stwierdzają w edytoriale do opóźnionego (jak zwykle, niestety) zeszytu nr 292 Międzynarodowego Przeglądu Teologicznego „Concilium” *W poszukiwaniu wartości powszechnych* tybingeńscy teologowie Karl-Josef K u s c h e l i i Dietmar